

Петро КОСТЮК, полковник, голова Львівської обласної організації Спілки офіцерів України

ХТО РОЗВ'ЯЖЕ ІНФОРМАЦІЙНИЙ «ГОРДІЇВ ВУЗОЛ» ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ?*

«Спроби поневолити інший народ, сусідній народ залишають свій слід, якщо цьому прямо не протистояти».

Тімоті Снайдер

Останнім часом в американських, українських, російських та інших ЗМІ з'являється чимало матеріалів про можливість надання США летальної зброї Україні, зок-

рема протитанкових ракетних комплексів «Джавелін» (Javelin).

Мовляв, наявність такої зброї в ЗСУ змінить картину російсько-української війни на Донбасі. Наразі рішення за Білим домом. На тлі недавнього запровадження США санкцій проти Росії, надання американцями летальної зброї Україні виглядає цілком вірогідним.

Але не лише зброя визначає переможців у війні...

Величезне значення мають настрої, які панують у суспільстві, наскільки суспільство здатне давати відсіч ворогові. Росіяни анексували Крим і окупували частину Донбасу не тільки через те, що українське військо та силові структури були поруйновані, а й через те, що тут вдалося насадити «руській мір». Саме в оборонній сфері залишалось найбільше прихильників советського, частина мешканців східних областей України виявилася колаборантами. Ці фактори й надихнули В. Путіна на агресію. О. Турчинов озвучив шокуючі цифри зрадників у Криму в 2014 році. З усіх силовиків, котрі перебували на півострові, Україну не зрадили менше 20% (<https://tsn.ua/politika/turchinov-ozvuchiv-shokuyuchi-cifri-zradnikiv-ukrayini-u-krimu-u-2014-roci-911308.html>).

«Термін «советський» є у всіх мовах. А нам дуже підступно навязали термін «радянський». Я дотримуюсь тільки терміну «советський», адже це автентичне поняття, і немає ніяких підстав перекладати його. Але воно вже перекладене, і це одна з ознак слабкої десовєтизації. Коли цей термін так в'ївся і ввійшов у звичку і свідомість людини, то це є одна з ознак того,

що дух советський тримається в найменш помітних формах. Має значення те, як людина ставиться до «советського». Якщо вона це сприйматиме негативно, тоді воно і зникне». [2]

Нинішня російсько-українська війна – значною мірою війна світоглядна. Війна за ідентичність. Або стверджується українська проєвропейська ідентичність, або відроджується просоветська, проросійська ідентичність.

Реалізуючи курс на знищення України, здійснюючи гуманітарну агресію, Кремль застосує, окрім збройної агресії, і «м'яку» силу з метою руйнації української ідентичності, яка є системоутворюючим чинником національної держави. [3].

«Гібридна війна» триватиме, змінюючи форми і ви-находячи нові прийоми, як воєнні, так і політичні. Росія здійснює одночасно і гуманітарну агресію в кількох напрямках, ведучи проти України інформаційно-пропагандистську, історіософську та конфесійну війни. Наступ на українську ментальність, традиційні цінності, мову, культуру, систему освіти, історичну пам'ять народу, національні церкви має стратегічну мету: знищення ідентичності української нації, яка є системоутворюючим складником громадянської нації та Української національної держави [4].

Збройні Сили України від часу свого утворення в 1991 році перебували в советському інформаційному полі. «Совкова» воєнна ментальність блокувала розвиток ЗС України власне як національного війська. Не кращою була ситуація в інших силових інституціях держави.

Впродовж існування ЗСУ були неодноразові спроби надати їм національного вигляду (це намагалися зробити Головне управління Соціально-психологічної служби, а згодом Департамент гуманітарної політики МО України), але з об'єктивних і суб'єктивних причин, попри певні здобутки, вони зазнавали невдач. Ці процеси часто-густо гальмувались в надрах МО та ГШ.

Революція Гідності 2013–2014 рр. і початок зовнішньої агресії з боку Російської Федерації продемонстрували конечну потребу відродження українських мілітарних традицій.

В українському суспільстві нарешті сформувалася думка про неможливість реформування армії без подолання советських традицій і символіки, які, зокрема, виявляються у нумерації та почесних найменуваннях військових з'єдгань та частин.

Спираючись на советську спадщину не можна ефективно протистояти донецьким колаборантам і терористам, російській армії. Бо ця спадщина не лише «совкова», вона насамперед антиукраїнська. [5].

Треба очистити українську армію від залишків минулого. Час нарешті формувати справді національну мі-

* 2015 року «Універсум» (ч. 5–6) надрукував статтю Петра Костюка «Коли звільняться від радянської спадщини Збройні сили України», у 2016 році (ч. 1–2) побачила світ його стаття «Десовєтизація Збройних сил України як чинник творення національного війська в Україні». Сьогодні це зарано говорити про те, що ЗСУ вдалося вийти з інформаційного поля Росії. Тому знову повертаємось до проблем інформаційного «Гордіївого вузла» Збройних Сил України. [1]

літарну потугу, використовуючи національні військові традиції.

Вивчення, обґрунтування й утвердження давніх військових традицій у переважній більшості держав світу є важливим аспектом діяльності науково-історичних установ і служб.

Кабінет Міністрів України 21 жовтня 2009 року ухвалив Постанову №1140 «Про утворення Науково-дослідного центру воєнної історії». Та вже 7 липня 2010 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову № 562 «Про визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2009 р. №1140». Підписав її тодішній прем'єр-міністр України М. Азаров.

Така установа вкрай потрібна в умовах гібридної війни. Сьогодні історія, як наука, виконує роль ефективної зброї. Справжня, не спотворена історія народу, її війська якнайкраще допомагає зберегти й сформувати національну ідентичність українців, її вояків.

Указом Президента України №806/2014 від 14 жовтня з метою вшанування мужності та героїзму захисників незалежності й територіальної цілісності України, військових традицій і звичаїв Українського народу, сприяння дальшому зміцненню патріотичного духу у суспільстві та на підтримку ініціативи громадськості в Україні було встановлено свято – День захисника України, яке відзначається щорічно 14 жовтня.

Указ президента України від 23 лютого 1999 року №202 втратив чинність. *(Цим указом встановлювалося відзначення 23 лютого Дня захисника Вітчизни, а в 1922–1946 роках він називався Днем Червоної Армії і Флоту, з 1946-го по 1993 рік – Днем Радянської Армії і Військово-Морського флоту).*

21 травня 2015 року набрав чинності пакет законів, ухвалених Верховною Радою 9 квітня, про історичну пам'ять, або про «декомунізацію». Попри такі важливі кроки, Збройні Сили України все ще перебувають в советському інформаційному полі.

Лише кілька промовистих фактів.

День ВДВ (високомобільних десантних військ) за ініціативою Д. Саламатіна (колишнього міністра оборони) святкують в Україні 2-го серпня в один день з російськими ВДВ. Навіть аббревіатуру (ВДВ) запровадили таку, щоб не відрізнялась від російської. Ну навіщо було додавати термін «високомобільні»? Десантники за суттю своєю є наймобільнішою військовою складовою будь-якого війська будь-якої держави.

А ще у Збройних Силах України відзначають День військ зв'язку 8 серпня. Прецікавий факт: 8 серпня 1920 року на Печерських пагорбах Києва були розквартировані Московські інженерні курси *(зараз на цій території розміщений Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації МО України).*

3 листопада в Україні відзначається День інженерних військ. Але саме 3 листопада 1941 року саперами Червоної армії в Києві був висаджений у повітря Успенський собор Києво-Печерської лаври. Саме в ньому був похований князь Костянтин Острозький, «нескоронований» володар Русі-України, який в 1514 р. переміг московитів у битві під Оршею *(нагальним є запровадження на державному рівні відзначення дат, пов'язаних з перемогою українського війська).*

Ці проблеми притаманні не тільки Збройним Силам

України, а й Національній гвардії України, Державній Прикордонній службі України, іншим силовим структурам.

13 березня 2014 року Верховна Рада ухвалила закон «Про Національну гвардію України». Свято, яке щорічно відзначається 26 березня, повторно було запроваджено 18 березня 2015 року Указом Президента України «Про День Національної гвардії України». **26 березня традиційно відзначалось як День внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України.**

(НГУ вже існувала в Україні у 1991–2000 рр. День Національної гвардії України до 2000 р. відзначався щорічно 4 листопада в день ухвалення Верховною Радою 1991 року Закону України «Про Національну гвардію України». Але НГУ не отримала належного розвитку. Свято День Національної гвардії України було скасовано у зв'язку з розформуванням НГУ).

День прикордонника раніше відзначали 4 листопада, в день ухвалення 1991 року Закону «Про Прикордонні війська України». З 2003 року набув чинності новий закон «Про державну прикордонну службу України» і свято було перенесено на **28 травня.**

(В СРСР День прикордонника відзначався 28 травня у зв'язку з тим, що 28 травня 1918 року Декретом Ради народних комісарів була заснована Прикордонна охорона кордону РСФСР. Тоді ж було створено Головне управління прикордонної охорони. правонаступником цих структур стала Федеральна прикордонна служба).

Залишки колоніально-тоталітарного минулого нагадують про себе в Збройних силах України та інших військових формуваннях.

Найбільш абсурдна ситуація з військовими навчальними установами. Більшість походить з ССРСР, а деякі ведуть свій родовід від царських часів. Зокрема, Військова академія Сухопутних військ в Одесі. [6]

Приміром, у Національному університеті оборони України донині функціонує аудиторія № 222 імені російського фельдмаршала І. Ф. Паскевича, яка була створена 2013 року за ініціативою тодішнього начальника цього військового вишу.

Настав час створити в цій навчальній установі аудиторію імені Симона Петлюри – Генерального секретаря військових справ в першому українському уряді, сторіччя якого святкували у Кабінеті міністрів України 18 липня цього року.

Відповідно до Указу Президента України від 9 жовтня 2007 року №955/2007 «Про відзначення 300-річчя подій, пов'язаних з воєнно-політичним виступом гетьмана України Івана Мазепи та укладанням українсько-шведського союзу», визначено вивчити питання щодо присвоєння окремим навчальним установам, військовим частинам імен гетьмана України. Цей Указ донині не виконано.

Актуальна сьогодні для ВВНЗ Міністерства оборони і аудиторія імені полковника Петра Болбочана, можливо в Одеській Академії СВ ЗСУ, який на чолі в окремої дивізії, отримавши таємний усний наказ від уряду УНР, звільнив в квітні 1918 р. Крім від російських більшовиків, взяв під контроль військоове майно кримських портів і активно посприяв у справі підняття українських прапорів на всіх військових кораблях Чорноморського флоту, тим самим прислужуючи його до складу війська УНР.

На вході до Київського військового ліцею названого

іменем славного козацького полковника Івана Богуна, який не підписав Переяславської угоди, досі бовваніє пам'ятник російському генералісімусу Александру Суворову.

Ще три роки тому за ініціативи громади у місті Броди, райцентрі на Львівщині, демонтували пам'ятник генерал-фельдмаршалу Михайлу Кутузову. Погруддя перенесли на господарський двір комунального підприємства «Броди». А натомість, на місці знесеного пам'ятник, встановили меморіал Героям Небесної сотні. На баланс, як це не дивно, його взяла... Бродівська в/ч А2595. Відтоді **М. Кутузов височіє на аеродромі армійської авіації України!** [7]

Навіщо Україні імперські «герої»? Кажуть, що пам'ятники демаркують кордони. Маємо справу з антидержавними семіотичними знаками, своєрідними політичними маркерами, якими чужинці упродовж століть мітили українську землю, культуру, історію. Причому роблять це й нині – професійно, підступно, користуючись нашим невіглаством.

Приміром, окупувавши Крим, росіяни найперше зруйнували пам'ятник Гетьману Сагайдачному. Він був одним із тих, хто підійшов до Москви і ледь її не зруйнував. Росіяни це добре пам'ятали, тому й розпочали війну з пам'ятниками саме з пам'ятника українському Гетьману.

Актуальним залишається питання функціонування державної мови у ЗСУ та інших військових формуваннях. Російська мова продовжує лунає не лише в бойових військових частинах, але й в навчальних і наукових установах Збройних Сил України.

Двомовність у ЗСУ є протизаконною з правового погляду, оскільки військова служба є державною службою. Стаття 13 Закону про Збройні Сили України прямо вказує, що у Збройних Силах України використовується державна мова, якою за Конституцією є українська.

Не секрет, що у військових частинах Криму практикувалась двомовність, а це не могло не позначитись на швидкій анексії Росією Криму. В умовах гібридної війни російська мова виконує роль ефективної стратегічної зброї. Кремль це добре розуміє, на відміну від Києва.

«Якщо лишатиметься ситуація колоніальної інерції, коли противники України закликають не чіпати питання мови, це буде поцілунком смерті для української мови та культури. Тоді не буде України, не буде українців. Буде якась ліберальна Росія без Путіна. Але в ній рано чи пізно з'явиться і Путін». [8]

Настав вирішальний час провести «десовєтизацію» не тільки Збройних Сил, а й інших силових структур. [9]

Деякі позитивні зрушення спостерігаємо.

18 листопада 2015 р. виданий Указ Президента України №646/2015 Про внесення змін до Указу Президента України від 30 жовтня 2000 року № 1173 «Про впорядкування присвоєння почесних найменувань військовим частинам, установам, вузлам зв'язку, органам та підрозділам» (зі змінами, внесеними Указами від 23 червня 2006 року № 569, від 29 грудня 2006 року № 1162, від 22 липня 2010 року № 780, від 7 жовтня 2014 року № 761, від 16 грудня 2014 року № 934, від 10 червня 2015 року № 320 та від 21 вересня 2015 року № 551).

Цим Указом затверджена нова редакція переліку почесних найменувань. Зокрема, йдеться про вилучення частини почесних найменувань і державних нагород часів

СРСР із повної назви військової частини, установи, вузла зв'язку, органів, підрозділів. Зокрема, вилучаються згадки про державні нагороди часів СРСР і республік, що входили до його складу, колишніх соціалістичних країн («ордена Жовтневої революції», «ордена Червоного прапора», «ордена Суворова» тощо). Вилучаються топонімічні відзнаки (географічні назви), якщо йдеться не про територію сучасної України. Якщо згаданий у назві топонім розташований в Україні, він зберігається. Хоча є питання які потрібно було врахувати в цьому Указі. Зокрема, 24 окрема механізована Бердичівська Залізна бригада імені князя Данила Галицького. Чому князя, а не короля Данила Романовича? Є питання і щодо збереження «гвардійських» найменувань. Адже це певним чином легітимізує використання гвардійської-георгіївської символіки.

Безумовно, що це тільки початок великої роботи по десовєтизації військових частин, установ Збройних Сил України, Національної гвардії України, вузлів урядового зв'язку Служби безпеки України, органів Державної прикордонної служби України та підрозділів Державної спеціальної служби транспорту, вищих військових навчальних установ та організацій.

Присвоєння почесних найменувань має бути не спонтанним, а на основі детально опрацьованої та узгодженої національної системи. Присвоєння назв та перейменування військових частин (установ) має розглядатись державним та військовим керівництвом держави як найважливіший засіб національно-патріотичного виховання особового складу ЗСУ, НГУ тощо.

Військовим частинам (установам) замість старих найменувань, мають присвоюватись імена знаних національних героїв та воєначальників, які внесли значний особистий вклад у захист України, включаючи і героїв російсько-української війни, яку розв'язала РФ у 2014 р.

Ще 2006 року Міністерством оборони планувалось змінити нумерацію військових з'єднань та частин Збройних сил України. На жаль, і зараз вона з часу ЗС СРСР. У нас, приміром, є 128-ма окрема Закарпатська гвардійська гірсько-піхотна бригада, 703-й інженерний Вінницький полк, 777-й окремих полк матеріального забезпечення, 169-й навчальний гвардійський центр і т. д. По-перше, їх немає в Українській державі у такій кількості. А по-друге, це сприймається як щось чужорідне, не системне.

Спадкоємцем СРСР є Російська Федерація, а отже і ЗС РФ є спадкоємцем ЗС СРСР. Тож на четвертому році російсько-української війни, в 100-річчя Національної революції настав час позбутись антиукраїнських елементів «спільної» з Росією історії.

Про сучасні Збройні Сили України ми ведемо мову з 6 грудня 1991 року. З лютого 2014 року почалася нова ера в історії України, і в ній советським символам місця не має бути. Україна має творити спільні сакральні сенси, відмінні від ворожих, які працюватимуть на самоідентифікацію українського вояка, громадянина України.

Потреба такої політики зумовлюється ще одним чинником: російська агресія спирається на советські міфи та стереотипи, кремлівська пропаганда мобілізує на боротьбу проти України людей, котрі є носіями советської ідентичності.

«Війна із зовнішнім агресором, в ролі якого виступила Росія, сприяла зміні змісту «ми–наше» для значної ка-

тегорії людей, що донедавна знаходились у пострадянській парадигмі. Фактично шляхом революційних потрясінь відбулись зрушення, які не проявились еволюційно внаслідок відсутності цільової програми національної ідеї від 1991 року. Однак виявилось, що радити і розслабитися надто рано. Оскільки радянська тактика розмивання національної самоідентифікації, як ракова пухлина, дала глибокі метастази і до того ж двох типів.

Перший тип – це люди, які сьогодні досі залишаються носіями радянських кліше. Сюди належить левова частка кадрових військових (як не дивно, це звучить в умовах війни з Росією вже протягом двох (трьох – авт.) років), а також чимала частина чиновників та освітян. Це якраз представники тих суспільних категорій, для «обробки» яких використовувалися методи нав'язування дихотомії відчуття гордості – чіткі маркери пропаганди (історичні міфи, штучні предмети самоідентифікації – блакитний берет десантників, тощо).

Тривала війна з країною, яка народила зазначені маркери, не знищила їх. Вони продовжують замінювати власне українські маркери або мімікрують під такі. Крім того, відчуття класової або групової належності, яке виховувалось 70 років як альтернатива національній самосвідомості, і сьогодні дає результати. Часто воно проявляється як домінація вузькопрофільного (ми – десантники, ми – шахтарі тощо) чи регіонального патріотизму над національним». [10]

Слід зазначити, що советська тактика розмивання національних самоідентифікацій дала ще один свій плід.

«Другий тип – це нове покоління активістів, які часто мають закордонну освіту, стажування чи досвід роботи. Категорія, як правило інфікована зідеалізованим лібералізмом, яка намагається доволі буквально імплементувати досвід, світовідчуття та стиль діяльності західного світу, не враховуючи різницю в кілька поколінь розвитку, яка існує між свідомістю і реаліями України і того ж західного світу. Характерною рисою діяльності цієї групи є уникання акцентів на національних особливостях, демонстративне уникання «шароварчини» (як спрощеної форми подачі національної культури), пріоритет наднаціональних та загальнолюдських цінностей». [11]

Носії советської свідомості – благодатне середовище для подальшого розгортання російської агресії. Незнання українцями своєї історії підсилює міфи, які використовує агресор – Російська Федерація.

У 2017 р. відзначаємо 75 років з часу утворення УПА, яка мужньо боролася з тими ж ворогами, що і нинішнє покоління українських воїнів на Донбасі.

Але... Ось що транслиував телеканал «NewsOne» 23 липня 2017 року в телепередачі «Суб'єктивні ітоги», яку вів В. Піховшек: «Я всегда был уверен, что законы Украины о декоммунизации – не столько законы о декоммунизации, сколько о бандеризации Украины, идеологическом оформлении националистической Украины, не более того». [12]

До речі, рекламуючи себе, «NewsOne» стверджує, що «это совершенно новый подход к новостям». [13]

У нинішніх умовах декомунізація – це елемент політики безпеки держави. Це єдиний шлях відновлення/творення української національної ідентичності, яка може стати заборолом російській інформаційній війні, російським міфам у цій гібридній війні. Змен-

шення кількості носіїв советської ідентичності зменшить можливості В. Путіна в Україні.

Цього року ми відзначаємо 100-річчя з початку Української революції. Президент Петро Порошенко проголосив 2017 рік Роком Української революції 1917–1921 рр., а Кабінет Міністрів затвердив План заходів аж до 2021 року. Є Постанова Верховної Ради України «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2017 році» від 22 грудня 2016 року № 1807-VIII та Додаток до неї.

Президент України Петро Порошенко 1 травня 2017 р. присвоїв ім'я Богдана Хмельницького одній з частин ЗСУ. У зверненні президента зазначено, що проявом поваги до борців за незалежність є утвердження символічного зв'язку між українськими воїнами минулого і сьогодення.

Я. Дашкевич підкреслював, що Україна не від сьогодні стала полігоном для реалізації чужих, також дуже кривавих й оплачених втратою національної незалежності, ідеологічних конструкцій. Особливо яскраво проявляється це у 1917–1921 та наступних роках. [14]

Спочатку соціалістичні ідеї, а згодом – більшовицька ідеологія нівелювали практично все національно-духовне в Україні, що не було знищене століттями російським самодержавством.

Але нині стає дедалі очевидніше, що збройна агресія Росії проти України стала наслідком не лише політики кремлівських імпер-шовіністів, а й стратегічних прорахунків і безвідповідальності нашої владної еліти упродовж усіх років незалежності.

У 2017 році у ЗМІ появилася інформація про відзначення річниць 99-ї, 78-ї, 93-ї та ін. військових частин і ВВНЗ. Тобто відзначаються Дні військових частин, як і в ЗС ССР. Далеко не завжди вони відповідають почесним найменуванням присвоєним їм у ЗС України. День військової частини та його святкування має бути пов'язано з життєвим шляхом героя (героїв), чиє ім'я носить військова частина.

Але, на жаль, така робота системно не проводиться, а багато хто до кінця не розуміє небезпеку святкування советських свят. Вони досі ментально живуть в ССР і не бажають усвідомлювати наслідків своєї діяльності/бездіяльності у нових реаліях. Фактично йдеться про советську (зараз російську) історію (про неї йдеться і в цих функціонуючих кімнатах та музеях бойової слави), часом з прапорами на яких «старе» почесне найменування.

Досить наочно це можна побачити на прикладі 24-ої окремої механізованої бригади СВ ЗСУ.

26 липня 2013 року на Яворівському полігоні (Львівщина) відбулося святкування 95-ї річницї з дня створення 24 омбр. Почалося святкування з такої події: «Аби не забувати своїх героїв (?! – авт.) почали з відкриття пам'ятного знаку першому командирі (начальнику – авт.) дивізії Гайну Дмитровичу Гаю (Бжшишкяну), який очолював з'єднання в період громадянської війни». [15]

Організатором і першим начальником Самаро-Симбірської дивізії (ЗС Росії) був Г. Д. Гай, політичними комісарами – старі самарські більшовики Н. Ф. Панов і Б. С. Лівшиц. [16]

Г. Д. Гай став широко відомим після звільнення Симбірська – рідного міста В. Леніна (тепер Ульяновськ – обласний центр Російської Федерації). А дивізія офіційно стала «Железною». «Іменно Гай направил

В. И. Ленину телеграмму: «Дорогой Владимир Ильич! Взятие Вашего родного города – это ответ на Вашу одну рану, а за вторую будет Самара». Писатель-исследователь Дунаевский доказал, что именно Гай является автором этой «целебной» телеграммы». [17]

У листопаді 1918-го, коли була введена єдина нумерація з'єднань, вона стала 24-ю Симбірською стрілецькою (в ЗС Української Держави вже існувала своя система нумерації). На той час дивізії було присвоєно почесне найменування «Железної» і вона першою серед з'єднань Красної Армії була нагороджена найвищою на той час нагородою Республіки – Почютним Революційним Красним Знаменем.

Але! Існувала й відважно воювала у складі армії УНР у 1919–1920 рр. Українська 3-тя Залізна дивізія, що прославилася своєю боєздатністю, за що й отримала почесну назву «Залізної». Командиром дивізії був генерал-хорунжий Олександр Удовиченко (з 5.10.1920 р. – генерал-хорунжий). Голова Директорії УНР і Головний Отаман військ і флоту УНР Симон Петлюра постійно у своїх наказах Залізну дивізію відзначав як найкраще з'єднання армії УНР. Саме на 3-тю Залізну дивізію було зосереджено головний удар червоної кінної дивізії Примакова у листопаді 1920 року, щоб змусити Дієву армію УНР до відступу на територію Польської Республіки. Керівництво Красної Армії добре знало що таке Українська Залізна дивізія. То хіба нічим нам зараз пишатися? Хіба немає кого згадувати та вшановувати?

24-та окрема механізована Бердичівська Залізна бригада імені князя (?! – авт.) Данила Галицького веде свою історію від 24-ї стрілецької дивізії, яка існувала у складі Збройних сил СРСР із 1918 по 1991 роки, і в складі ЗС України – з 1992 по 2003 рр.

Невеличка довідка. 26 липня 1918 року на базі Сенгілєєвсько-Ставропольського угруповання бойових законів самарських та симбірських робітників було сформовано Першу Симбірську стрілецьку дивізію Східного

Бойовий прапор 3-ї Залізної стрілецької дивізії Армії УНР.
Шовк; шиття, вишивка. 90 x 125 см.
ЦМЗСУ. N 220/м.

Передав до музею командувач Національної гвардії України генерал-лейтенант І. Вальков 1997 р. Сам прапор був переданий патріархом УАПЦ Мстиславом на Софійському майдані полку НГУ 1992 р.
До цього зберігався в церкві у м. Нью-Джерсі (США).

фронту Червоної Армії, яка дійшла до 1991 р. в складі ЗС СРСР як «24 окрема механізована Самаро-Ульянівська, Бердичівська, Залізна, ордена Жовтневої Революції, тричі орденів Червоного Прапора, орденів Суворова та Богдана Хмельницького дивізія». У складі ударної групи 12-ї армії красних 24-та дивізія під командуванням начдива В. Павловського воювала проти союзницьких польсько-українських військ у 1920 році, з боями дійшла майже до Львова (тобто брала участь у нищенні української державності). В історії 24-ї стрілецької дивізії начдива Гай (Гайк Бжешкян) Гая Дмитрович та начдив В. Г. Павловський подаються як визначні командувачі.

В Українській Державі під орудою Гетьмана Павла Скоропадського, визнаної 30 країнами світу, за кілька місяців 1918 року була напрочуд швидко розбудована дієва регіональна адміністрація. Вона контролювала найбільшу за весь час Української революції територію, а також вела перемовини про входження до складу Української Держави Криму та Кубані.

В тогочасній Українській Державі творилась національна армія, чисельність якої повинна була перевищити 300 тис. осіб. Було прийнято закон про створення мережі середніх і вищих військових навчальних установ, курсів перепідготовки офіцерських кадрів, готувалося відкриття Академії Генштабу. У червні 1918 сформовано Сердюцьку дивізію (5000 багнетів). Затверджено план створення 8 піхотних корпусів та 4 кінних дивізій, для чого мав відбутися призов 85000 новобранців. Окремими родами військ стали авіація та флот. Особлива увага приділялася відродженню козацтва.

Ще один фрагмент української мілітарної історії.

«Разом із Галицькою армією, Армія УНР демонструвала героїзм і не капітулювала навіть тоді, коли під українським прапором залишалися кілька невеликих повітів. Контрнаступи березня 1919-го, Офензива на Київ–Одесу, Перший Зимовий похід засвідчили волю українців до боротьби. Укладання Варшавської угоди заклало фундамент тривалого українсько-польського альянсу і надало примарний шанс на перемогу навесні 1920 року. Проте навіть кинуті союзником напризволяще українські вояки не полишили спроб закріпитися на рідних землях. До листопада 1921 року тривав масовий повстанський рух». [18]

Історик Роман Коваль досліджує історію українських повстанців, які воювали в 1919–1921 рр. в Холодному Яру – урочищі на Чигиринщині – знаковому місці в українській історії. Роман Коваль розповів (інтерв'ю було записане в 2008 році) про цікавий факт, який стосується історії 24 дивізії. «14 листопада 1920 року в містечку Вахнівці (нині це село в складі Липовецького району Вінницької області) гайдамаки Марусі вицент розтропили продзагін 24-ї залізної дивізії». [19]

Тричі Червонопрапорною ця дивізія стала після війни СРСР з Фінляндією 1939–1940 рр., відзначившись при прориві лінії Маннергейма на Карельському перешийку. Пізніше брала участь в окупації та анексії Естонії.

18 лютого 1992 р. військовослужбовці дивізії склали Військову присягу на вірність українському народу. 19 травня 2001р. Указом Президента України № 268/2011, дивізії було присвоєно почесне найменування «імені князя (?! – авт.) Данила Галицького». Повне найменуван-

ня: «24 механізована Самаро-Ульянівська Бердичівська Залізна ордена Жовтневої Революції тричі орденів Червоного Прапора орденів Суворова і Богдана Хмельницького дивізія імені князя Данила Галицького».

1 вересня 2003 року дивізію було переформовано в 24-ту окрему механізовану бригаду (24 ОМБр) України.

Четвертий рік йде російсько-українська війна. Гібридна війна...

Найменування 24-ої окремої механізованої бригади змінено Указом Президента України №646/2015 від 18 листопада 2015р. **Тепер** – 24 окрема механізована Бердичівська Залізна бригада імені князя (чому «князя», а не «короля»? – авт.) Данила Галицького. **До речі, ніякого пам'ятника королю Данилу в окремій механізованій бригаді немає.**

А наприкінці липня 2017 року 99-річницю (!) заснування відзначила 24-та окрема механізована Бердичівська Залізна бригада імені князя (! – авт.) Данила Галицького. [20]

Перед самим святкуванням бійці 24-ї бригади повернулись із східного фронту. Ще декілька тижнів тому бійці утримували фронт в районі Попасної. За майже чотири роки війни бригада пройшла бойовий шлях від взяття Слов'янська до боїв з російськими десантниками на кордоні. За час російсько-української війни 105 військовослужбовців бригади загинули та більше півтисячі отримали поранення. Наприкінці цього року 24 омбр знову виконуватиме бойові завдання в зоні АТО. [21]

До речі, «Террористы «ЛНР» вновь «засветили» БТРы российской 23-й бригады из Самары». І далі «На видео сепаратистов вчерашней атаки четко видны тактические знаки, которые относятся к самарской 23-й бригаде (23-я отдельная гвардейская мотострелковая бригада, в/ч 65349)». **Так-так, вояки із тої самої російської Самари, про яку йдеться в історії 24 омбр воюють сьогодні проти України, проти наших захисників Незалежності.** [22]

Бригаду називають легендарною та Залізною. І знову: «Історія підрозділу сягає часів громадянської війни в Російській імперії». [23]

«Цікаво, що термін «Українська революція» був уведений в обіг самими учасниками подій. Це визначення є в працях Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Симона Петлюри, Дмитра Дорошенка та інших діячів доби. Радянська історіографія старанно викоринювала цю дефініцію та поширювала свої поняття – «Велика Жовтнева соціалістична революція» та «Громадянська війна». Усе, що не вписувалося в рамки «генеральної лінії партії», подавалося як «контрреволюційне» та «буржуазне». Проте, тим часом українські історики в діаспорі досліджували Українську революцію 1917–1921 років. Їх роботу продовжили вітчизняні науковці в незалежній Україні». [24]

У 2018 році в рамках відзначення Української революції 1917–1921 рр., українці будуть відзначати 100-річчя Листопадового Зриву, Західноукраїнської Народної Республіки, Української Галицької армії, разом із Національною Академією СВ ЗСУ ім. гетьмана Петра Сагайдачного вшановувати пам'ять Командувачів УГА – генералів Гната Стефаніва (учасника першого Зимового походу частин армії УНР) та Мирона Гарнавського, Богуслава Шашкевича (внучатого небожа будителя Украї-

ни Маркіяна Шашкевича) – отамана УГА, командира 9-ої Белзько-Угнівської, згодом 21-ої Збаразької й 4-ої Золочівської бригад УГА, які навчалися у Львівській школі кадетів піхоти.

А також в 2018 року виповнюється 400 років з часу походу П. Сагайдачного на Москву. Про цей похід донині воліють не згадувати співці «єдиного народу» – «невдобра» тема».

Участь українських козаків у походах на Москву зовсім не вписувалася до советської історіографії та до насадженої нею тези про братність українського та російського народів. Тому, використовуючи орвеллівський (перший переклад книги Джорджа Орвелла «Колгосп тварин» був здійснений українською мовою в 1947р. – див. «Універсум» № 5–6, 2017. – авт.) принцип «хто контролює минуле – той контролює майбутнє», згадки про зовсім недружні козацькі акції проти північних сусідів советські історики за традицією не помічали. [25]

Сьогодні нагальним є запровадження на державному рівні відзначення дат, пов'язаних з перемогами українського війська, а також ознакування місць пов'язаних з подіями Української революції 1917–1921 рр., насамперед у Києві. До цього часу належно не пошанована пам'ять полковника Армії УНР Є. Коновальця – одного з найвизначніших політичних і військових діячів в історії України ХХ ст.

Також у Львові є те, що потребує свого довершення. Йдеться про виконання Розпорядження Львівської міської ради № 800 від 10.12.2003 р. Про встановлення пам'ятної таблиці старшинам і стрільцям 1 Галицького полку ім. Князя Льва на будинку № 12 на вулиці Лисенка. [26]

Історія Листопадового чину тісно пов'язана з 15-им піхотним полком. 1 листопада 1918 року в місті Львові на базі 15-го піхотного полку було сформовано військову українську частину – «Перший Львівський піхотний полк імені князя Льва».

Статути ЗСУ треба зробити Українськими. Один із багатьох, але важливий приклад.

Військовослужбовці, резервісти та військовозобов'язані поділяються на рядовий склад, сержантський і старшинський склад та офіцерський склад. (Закон України Про військовий обов'язок і військову служ-

Бойовий прапор Першого Українського полку імені Богдана Хмельницького (1917 рік)

бу. Стаття 5. Склад військовослужбовців, резервістів і військовозобов'язаних. Військові звання. (Назва статті 5 зі змінами, внесеними згідно із Законом № 1634- VII від 12. 08. 2014).

Відповідно до українських військових традицій козацьких часів, УСС і часів національно-визвольної боротьби 1917–1921 рр. армій УНР і УГА, УПА, офіцерів називали *старшиною* (генеральна старшина, булавна старшина, молодша старшина).

Отже, визначення старшинського складу в ЗСУ для не офіцерів протирічить українській військовій традиції (вірно підстаршинський склад). Окрім цього, це вносить складнощі в розуміння української мілітарної тяглості. А військове звання «старшина» (введено постановою ЦВК і РНК ССРСР від 22 вересня 1935 року, яке присвоювалось найкращим старшим сержантам) мало б бути замінене іншим, притаманним українській військовій традиції.

Також треба позбутись советських свят, що працюють на «*руську ідею*» і є одним із способів просування та утвердження міфу «*рускава міра*».

Невже і 2018 року, коли виповнюється 780-та річниця перемоги короля Данила під Дорогичином, 24 омбр його імені святкуватиме 100-ліття військового з'єднання, яке створено в іншій державі – Росії, що зруйнувала українську державність і з 2014 р. намагається зруйнувати знову?!

Пора ж нарешті усвідомити очевидні речі...

«Постсоветский просоветский – это тот, кто сознательно отказался от правды. Тот, кто добровольно надел на себя шоры. Тот, кто готов выносить в одну часть урванения персональный комфорт, а в другую – судьбы всех остальных. И если это не подлость, что же тогда подлость?» [27]

ЗСУ не можуть культивувати систему цінностей агресора. Відбувається еволюція національної свідомості в умовах війни за Незалежність, що веде до української ідентичності. Ті, які осмислили трагедію свого народу, не будуть святкувати свята свого окупанта, ставити пам'ятники герою армії, яка нищила твою державність 100 років тому і яка нищить її зараз. **Тяжко виграти війну, коли прославляються герої та перемоги ворога.**

Ворог хоче перекрити значення українських воєн за Незалежність своїми більшовицькими війнами та їх символами. З боку Росії та її поплічників йде постійна ма-

ніпуляція щодо підміни національних цінностей, зміни свідомості українців на користь агресора

«Що таке маніпуляція? [28] Це обернення людей на колаборантів без їхнього відома – «вербовка втьомную», кажучи себітським лексиконом. І люди, які самі того не розуміючи, працюють на ворога, повторюючи і тиражуючи якісь речі, – от просто неререфлексивно». [29]

Важка битва за українську ідентичність, її недовершеність може мати і неабиякі військові наслідки. Росія без України не може відродитись як світова наддержавка. Пуловина з Росією досі не перерізана, Кремль веде інформаційну війну на руйнування української ідентичності. Тому, якщо не поборювати залишки советизму, то даємо аргументи Путіну для підтвердження його тези, що ми «єдиний народ».

«Так называемая русская идея, как бы она ни формулировалась изначально, всегда приводит только к одному – к необходимости намотать чужие кишки на гусеницы наших танков. И это притом, что она может быть очень красиво упакована в слова о духовности, доброте, несении идеалов справедливости и света», – заявив 15 липня 2014 р. в ексклюзивному інтерв'ю виданню «Гордон» репортер, телеведучий, депутат Государственной Думы чотирьох скликань, а тепер публіцист Александр Невзоров. [30]

Нація має виховуватися на прикладах національного героїзму, пріоритетності державних і національних інтересів. В основі всього національного військово-патріотичного виховання мають бути традиції українських національних формувань, які підносять ідеали української державності. Має нарешті відбутись очищення від советчини, для того щоб військо отримало незасмічені ніякими чужими елементами традиції українських національних формувань.

Треба нарешті розрубати цей «Гордіїв вузол»...

P.S. По завершенні роботи над цією статтею було опубліковано Указ Президента України № 234/2017 від 23. 08. 2017 р. (<http://www.president.gov.ua/documents/2342017-22422>). Відповідно до Указу, присвоєно: 16 окремі бригади армійської авіації Збройних Сил України почесне найменування «Броди», 1-й окремі танковій бригаді Збройних Сил України почесне найменування «Сіверська», 48-й інженерній бригаді Збройних Сил України почесне найменування «Кам'янець-Подільська».

А також цим указом уточнено раніше присвоєні почесні найменування. «72-га окрема механізована Красноградсько-Київська бригада» тепер – «72-га окрема механізована бригада імені Чорних Запорозжців».

«24-та окрема механізована Бердичівська Залізна бригада імені князя Данила Галицького» тепер «24-та окрема механізована бригада імені короля (нарешті! – авт.) Данила».

Указом Президента України № 234/2017 від 23 серпня 2017 року (<http://www.president.gov.ua/documents/2322017-22414>) 1-й бригаді оперативного призначення Національної гвардії України присвоєно почесне найменування «Президентська імені гетьмана Петра Дорошенка».

Попри ці позитивні зміни, викладене в статті має спонукати до подальших зусиль щодо виходу з інформаційного поля Росії. І чим швидше це зрозуміють відповідні державні інституції – тим ліпше.

Посилання

1. Гордіїв вузол. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovo.org.ua/33/53395/32918.html> За легендою, наведеною старогрецьким істориком Плутархом (I–II ст. н. е.), фрїгійці, послухавши поради оракула, обрали царем першого, хто зустрівся їм з возом біля храму Зевса. Це був простий хлібороб Гордій. В пам'ять про своє несподіване звеличення Гордій поставив у храмі Зевса цей віз, прив'язавши ярмо до нього дуже заплутаним вузлом. Олександр Македонський, дізнавшись про пророцтво оракула («той, хто розпугає Гордіїв вузол, стане володарем усієї Азії»), розрубав вузол мечем. У переносному вживанні «Гордіїв вузол» – заплутана справа; «розрубати гордіїв вузол» – розв'язати складне сплетення обставин швидко і несподіваним способом.
2. Євген Сверстюк: «Громадянське суспільство має доповнювати суспільство духовне». gurt.org.ua/interviews/22424/
3. Василенко В. Війна 2014 року: спроба системного аналізу / В. Василенко // Український тиждень. – № 42. Спецвипуск. – 2014.
4. Там само.
5. Критика радянської атрибутики. <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/1717161-4e6ec8aa7d43ea870d6bc41ca205a1b5.html>
6. [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://vaodessa.org.ua/index.php/history.html>
7. Адріана Гринишин, «Вголос». На Львівщині російський фельдмаршал щоранку слухає Гімн України. http://vgolos.com.ua/articles/na_lvivshchyni_rosiyskyy_feldmarshal_shchoranku_sluhaie_gimn_ukrainy_273604.html
8. Професор Колумбійського університету Юрій Шевчук: «Двомовність для України – це поцілунок смерті». <http://veterano.com.ua/rukh-veteraniv/heroiko-patriotychne-vykhovannia/5345-profesor-kolumbijskogo-universitetu-yurij-shevchuk-dvomovnist-dlya-ukrajini-tse-po-tsilunok-smerti>
9. Петро Костюк. Десовітизація Збройних сил України як чинник творення національного війська в Україні. Універсум. 1–2 (267–268), 2016.
10. Анастасія Гайдукевич «Банальний націоналізм vs ура-патріотизм радянського штабу». http://www.jimagine.lviv.ua/2016/Haidukevych_banalnyj_nacionalizm.htm
11. Там само.
12. Пиховшек: ревизия истории может обернуться мировым позором Украины. «Субъективные итоги» 23. 07. 17. <https://www.youtube.com/watch?v=mWRkQ9rYxsw>
13. Там само.
14. Дашкевич Я. Україна у вогні ідеологій / Я. Дашкевич // Кісь Р. Фінал Третього Риму (Російська ідея на зламі тисячоліть). – Львів : В-во отців Василян «Місіонер», 1998. – С. IV.
15. 24-та Залізна Дивізія – Історія і сучасність. – YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=axzIWoCkb0w-2.41-2.51сек>.
16. Улица Пионерская, 22. Штаб 24-й Самаро-Симбирской Железной дивизии. <http://seleste-rusa.livejournal.com/1048488.html>
17. Памятник Гая. <https://agentika.com/ru/encyclopedia/>

4f3fb733-a545-4611-ba8e-24726ee2a79a/places/root/0be88977-46c0-4271-a877-85445df69a95?version=kut-0

18. Що таке Українська Революція? http://galinfo.com.ua/news/shcho_take_ukrainska_revoljutsiya_254312.html
19. Таємниця отамана Маруци. <http://novasich.org.ua/index.php?go=News&in=view&id=3385>
20. 24-та механізована бригада святкує 99-річчя https://zaxid.net/24ta_mehanizovana_brigada_svyatkuje_99richchya_n1432422
21. Там само.
22. https://censor.net.ua/photo_news/347503/terroristy_lnr_vnov_zasvetili_bry_rossiyskoyi_23yi_brigady_iz_samary_rassledovatel_pavlushko_foto
23. 24-та механізована бригада святкує 99-річчя. https://zaxid.net/24ta_mehanizovana_brigada_svyatkuje_99richchya_n1432422
24. Що таке Українська Революція? http://galinfo.com.ua/news/shcho_take_ukrainska_revoljutsiya_254312.html
25. Олексій Горбачевський. Похід Сагайдачного на Москву. <https://siver.com.ua/publ/4-1-0-54>
26. [Електронний ресурс]. -Режим доступу: http://www8.city-adm.lviv.ua/pool/info/doclmr_1.nsf/bb9af1ebe54c3226c225640d00458b6f/851ec689d432897ac2256dfa00560bb9?OpenDocument&Click=
27. Павел Казарин. Адвокат дьявола. Чем опасен постсоветский любитель СССР <http://nv.ua/opinion/kazarin/advokat-djavora-chem-opasen-postsovetskij-ljubitel-sssr-1661447.html>
28. [Електронний ресурс]. -Режим доступу: http://viterinfo.blogspot.com/2015/06/blog-post_15.html. Римська армія складалась із легіонів, легіони – із когорт, когорти – із центурій, центурії – із маніпул. Звідси і походить поняття «маніпулювати». Легіон складався із 5-и когорт, когорта – із 10-и центурій, центурія – із 10-и маніпул, маніпула – із 10-и легіонерів.
29. Оксана Забужко: Україна має багато переваг перед Європою, яка боїться Росії. <http://espreso.tv/article/2017/07/30/zabuzhko>
30. Невзоров: Русская идея всегда приводит только к одному – к необходимости намотать чужие кишки на гусеницы танков. <http://gordonua.com/publications/nevzorov-russkaya-ideya-vsegda-privodit-tolko-k-odnomu-k-neobhodimosti-namotat-chuzhie-kishki-na-gusenicy-tankov-31765.html>

